

Utredning inför upphandling av uppdragsutbildning för att vidareutbilda barnskötare och förskollärare

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Underlag	3
2. Nulägesbeskrivning	4
2.1 Personalbehovsprognos	4
2.2 Nuvarande satsning på vidareutbildning av barnskötare till förskollärare	4
3. Resultat av enkätundersökningar	8
3.1 Utfall av nuvarande utbildningssatsning samt satsning på utbetalning av vikarieersättning	8
3.2 Andra kommuners erfarenheter av upphandlad uppdragsutbildning ...	9
<i>Nacka kommun</i>	9
<i>Uppsala kommun</i>	10
3.3 Lagen om offentlig upphandling (LOU)	10
4. Förfrågan till lärosäten	11
4.1 Möjliga upplägg av uppdragsutbildning	11
<i>Jönköping University (JU)</i>	12
<i>Karlstads universitet (KAU)</i>	12
<i>Uppsala universitet (UU)</i>	13
6. Diskussion och slutsatser	14
Slutsatser	15
Bilaga 1 Enkätfrågor och frågor till lärosäten	16

1. Inledning

Utbildningsnämnden svarade i augusti 2016 på en remiss från kommunstyrelsen om att utreda förutsättningarna för staden att finansiera en förskollärarytbildning genom uppdragsutbildning.¹ Nämnden ställde sig positiv till att kommunstyrelsen skulle utreda frågan vidare. Denna utredning kan därför ses som ett underlag till kommunstyrelsen för vidare beredning.

Mot bakgrund av detta har en utredning genomförts om stadens förutsättningar att upphandla en uppdragsutbildning. Arbetet har genomförts i samarbete mellan förskoleavdelningen och avdelningen för personal och kompetensförsörjning. Det är förskoleavdelningen som har haft det övergripande ansvaret för utredningen inom ramen för sitt samordningsansvar för förskolefrågor

1.1 Bakgrund

I Vetenskapsrådets rapport *En likvärdig förskola för alla barn – innebörder och indikatorer* (2015) konstateras att personalens utbildningsnivå och kompetens är avgörande för en likvärdig förskola av hög kvalitet.² Den indikator som lyfts fram som den viktigaste är andelen förskollärare.

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm redovisar i sin delrapport *Förskolan – en god investering för jämlika livsvillkor* rekommendationer och förslag på åtgärder för hur staden kan höja kvaliteten och likvärdigheten i förskolan.³ Ett fokusområde är kompetensförsörjningen inom förskolan, vilket bland annat innefattar en ökad andel förskollärare. Målet om att öka andelen förskollärare syftar till att öka kvaliteten och likvärdigheten i stadens förskolor.

Det finns även mål om att höja andelen förskollärare i förhållande till andelen barnskötare och att öka inskrivningsgraden i förskolan. Personalstrategiska avdelningens personalbehovsprognos för åren 2017-2026 redovisar ett mål om att öka andelen förskollärare från

¹ Dnr. 108-1741/2015

² Vetenskapsrådet (2015): *En likvärdig förskola för alla barn – innebörder och indikatorer*

³ Stockholms stad, *Förskolan – En god investering i jämlika livsvillkor. Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm*

36 procent till 42 procent år 2019, samt att öka inskrivningsgraden för barn i åldrarna 1-5 år från 86 procent till 92 procent år 2019.⁴

Det är ett viktigt fokusområde för Stockholms stad att säkerställa att det finns rätt kompetens, på kort och lång sikt, för att nå uppsatta mål och möta framtida utmaningar för förskolan. Utmaningen för staden ligger framförallt i att behålla befintlig personal och i att utöka andelen förskollärare. En kombination av pensionsavgångar, ökande befolkningstillväxt och att för få förskollärare utbildas inom regionen har orsakat brist på förskollärare.

Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna har under flera år haft ett uppdrag från kommunfullmäktige att arbeta med stadsgemensamma principer och metoder för rekrytering och kompetensutveckling av förskollärare. Inom ramen för detta arbete har en satsning genomförts sedan 2013 där barnskötare erbjuds möjlighet att vidareutbilda sig till förskollärare.⁵

Utbildningsnämnden tog i mars 2017 beslut om rapporten *Kompetensförsörjning i kommunala förskolor 2013-2016*. Rapporten är framtagen i samverkan med stadsdelsnämnderna och innehåller bland annat ett förslag om att utreda förutsättningarna för att upphandla en uppdragsutbildning i syfte att vidareutbilda barnskötare till förskollärare.⁶

1.2 Underlag

Utredningen omfattar följande underlag:

- Förskoleavdelningens dokumentation av deltagare i utbildningssatsningen för att vidareutbilda barnskötare till förskollärare samt ansökan om vikarieersättning.
- Förfrågan skickad till tio lärosäten där de ombeds ange om de har möjlighet att anordna en uppdragsutbildning samt beskriva upplägg och kostnad.
- Enkätundersökning riktad till förskolechefer.
- Enkätundersökning riktad till deltagare i den nuvarande utbildningssatsningen.
- Intervjuer med företrädare för Nacka kommun och Uppsala kommun.

⁴ Personalbehovsprognos åren 2017-2026, Dnr: 509-509/2017

⁵ Förskoleavdelningen, utbildningsförvaltningen. *Stockholms stad samlade redovisning av kvalitet i kommunal förskola 2016*, Dnr: 1.2.3-1523/2017

⁶ Stockholms stad, utbildningsförvaltningen. *Kompetensförsörjning i kommunala förskolor 2013-2016 – rekrytering och karriärvägar in i staden*, Dnr: 1.5.2-627/2017

2. Nulägesbeskrivning

2.1 Personalbehovsprognos

Personalstrategiska avdelningen har, genom Sweco, tagit fram en personalbehovsprognos för 2017-2026 gällande Stockholms stad.⁷ Enligt prognosen beräknas förskoleverksamheten i staden öka med 22 procent under tidsperioden. Rekryteringsbehovet gällande personal till förskolan kommer att vara mycket stort. Behovet påverkas bland annat av pensionsavgångar och personalomsättning, men även av volymökningar i förskolan.

I tabell 1 redovisas det prognostiserade behovet av nyrekryterad personal till de kommunala förskolorna per år fram till år 2026.

Tabell 1: Prognostiserat behov av förskolepersonal 2017-2026 (antal)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Förskolepersonal	1511	1342	1396	1370	1457	1475	1485	1478	1469	1466
Förskollärare	620	550	586	582	627	642	653	658	661	667

Enligt prognosen behöver staden rekrytera i genomsnitt 625 förskollärare per år fram till 2026. På de närliggande universitet och högskolor som anordnar förskolläraryt utbildning examineras cirka 500 förskollärare per år.⁸ Detta innebär att antalet nyexaminerade inte kommer att täcka det prognosticerade rekryteringsbehovet.

Behovet av förskollärare ökar ytterligare om staden ska nå det politiskt uppsatta målet om att öka andelen förskollärare från dagens 36 procent till 42 procent år 2019.⁹

2.2 Nuvarande satsning på vidareutbildning av barnskötare till förskollärare

Som en del av Stockholms stads strategi för kompetensförsörjning pågår sedan vårterminen 2013 en satsning där staden betalar vikarieersättning för barnskötare som studerar till förskollärare. Satsningen innebär att förskolechefer ges möjlighet att ansöka om att få ekonomisk ersättning för att täcka vikariekostnader under den

⁷ Personalbehovsprognos åren 2017-2026, Dnr: 509-509/2017

⁸ Här avses Södertörns högskola, Stockholms universitet och Mälardalens högskola.

⁹ I rapporten *Stockholms stads samlade redovisning av kvalitet i kommunal förskola 2016* (Dnr: 1.2.3-1523/2017) som är framtagen av Förskoleavdelningen redovisas att andelen förskollärare är 39 procent, vilket är högre än i Swecos prognos.

tid som barnskötare deltar i utbildning.¹⁰ De utbildningar som omfattas av satsningen ska leda till förskollärexamen samt att den studerande kan ansöka om förskollärligitation.

Den nuvarande satsningen innebär att barnskötare söker till en erfarenhetsbaserad förskollärarytbildning hos valfritt lärosäte och sedan studerar inom ramen för sin tjänst. Upplägget innebär att barnskötaren arbetar 80 procent och studerar 20 procent med full lön. I praktiken innebär detta att barnskötaren är frånvarande en dag per vecka för studier.

Tabell 2 redovisar resultatet av en uppföljning av barnskötare som deltar eller har deltagit i utbildningssatsningen.¹¹

Tabell 2: Uppföljning av deltagare i utbildningssatsningen

	Antal:
Erhållit förskollärligitation ¹²	132
Ska enligt studieplan avslutat studier VT 2017	34
Registrerade som aktiva studerande	126
Studieavbrott	23
Uppgift saknas	25
<i>Total:</i>	<i>340</i>

Enligt förskoleavdelningens förteckning är det höstterminen 2017 340 barnskötare som deltar, eller som har deltagit, i satsningen. Av dessa har cirka 40 procent fått sin förskollärligitation. Drygt 30 utbildningsdeltagare ska enligt sina registrerade studieplaner ha avslutat sina studier vt-17 och det är möjligt att de som en följd av Skolverkets handläggningstider inte erhållit sina förskollärligitationer än. Om dessa deltagare har tagit sin examen, men inte erhållit sin legitimation än, så innebär det att den faktiska andelen deltagare som erhållit förskollärligitation inom ramen för satsningen kan vara närmare 50 procent.

Vt-17 omfattade utbildningssatsningen 308 aktiva studerande för vilka vikarieersättning betalats ut (se tabell 3).

¹⁰ Ersättningsbeloppet är 6000 kr per studerande och månad. Utbetalning av vikarieersättning görs terminsvis. Detta innebär att den sammanlagda ersättning som utbetalas för höstterminen är 24000 kr, och för vårterminen 30000 kr. I de fall som utbildningen innefattar sommarkurs är ersättningen 42000 kr för vårterminen.

¹¹ Uppgifterna är hämtade från den förteckning som finns över aktiva deltagare.

¹² Antalet barnskötare som erlagt förskollärligitation har kontrollerats mot Skolverket.

Tabell 3: Antal studerande för vilka vikarieersättning betalats ut per termin år 2013 – 2017

	2013		2014		2015		2016		2017
	VT	HT	VT	HT	VT	HT	VT	HT	VT
Rinkeby-Kista	1	1	5	6	9	13	15	20	19
Spånga-Tensta	3	3	3	4	5	6	6	3	6
Bromma	3	4	6	10	9	7	7	10	8
Hässelby-Vällingby	6	11	10	13	13	17	19	17	16
Skärholmen	5	4	4	3	5	5	6	3	3
Enskede-Årsta-Vantör	12	15	16	16	19	19	17	18	26
Hägersten-Liljeholmen	10	18	25	24	30	26	28	26	29
Farsta	7	6	9	9	12	13	11	9	9
Skarpnäck	1	1	5	7	10	9	8	10	13
Södermalm	6	7	10	12	22	21	18	20	19
Östermalm	3	2	3	11	11	4	6	6	6
Normalm	5	7	12	14	17	15	17	12	9
Kungsholmen	13	14	13	14	11	17	14	12	13
Älvsjö	3	5	6	4	5	6	8	8	8
<i>Alla stadsdelar</i> ¹³	<i>78</i>	<i>98</i>	<i>127</i>	<i>147</i>	<i>178</i>	<i>178</i>	<i>180</i>	<i>174</i>	<i>184</i>
<i>Fristående</i>	<i>10</i>	<i>24</i>	<i>40</i>	<i>54</i>	<i>97</i>	<i>105</i>	<i>119</i>	<i>126</i>	<i>124</i>
Total ¹⁴	88	122	167	201	275	283	299	300	308

I tabell 4 redovisas antal aktiva studerande för vilka vikarieersättning betalats ut per termin tidsperioden 2013 – 2017 samt utbetalt belopp för vikarieersättning per år. Under läsåret 2016 betalades sammantaget 16,42 mnkr ut i vikarieersättning för 599 aktiva studerande.

¹³ Raden ”Alla stadsdelar” summerar det totala antalet utbetalningar som gjorts till samtliga stadsdelar per termin.

¹⁴ Raden ”Totalt” summerar det totala antalet utbetalningar som gjorts till samtliga stadsdelar och till fristående aktörer.

Tabell 4: Totalt utbetalt belopp för vikarieersättning år 2013 – 2016

	2013	2014	2015	2016
Rinkeby-Kista	54 000	306 000	630 000	990 000
Spånga-Tensta	138 000	186 000	312 000	228 000
Bromma	186 000	414 000	462 000	456 000
Hässelby-Vällingby	396 000	618 000	798 000	990 000
Skärholmen	246 000	192 000	270 000	264 000
Enskede-Årsta-Vantör	696 000	876 000	1 056 000	932 000
Hägersten-Liljeholmen	720 000	1 320 000	1 573 000	1 512 000
Farsta	342 000	498 000	684 000	570 000
Skarpnäck	54 000	324 000	528 000	462 000
Södermalm	348 000	588 000	1 170 000	1 032 000
Östermalm	138 000	354 000	399 000	336 000
Norrmalm	318 000	726 000	918 000	822 000
Kungsholmen	726 000	726 000	708 000	720 000
Älvsjö	210 000	288 000	282 000	414 000
<i>Alla stadsdelar¹⁵</i>	<i>4 572 000</i>	<i>7 416 000</i>	<i>9 790 000</i>	<i>9 728 000</i>
<i>Fristående</i>	<i>876 000</i>	<i>2 490 000</i>	<i>5 472 000</i>	<i>6 693 000</i>
Totalt¹⁶	5 448 000	9 906 000	15 262 000	16 421 000

¹⁵ Raden ”Alla stadsdelar” summerar det totala belopp som gjorts betalats till samtliga stadsdelar per läsår.

¹⁶ Raden ”Totalt” summerar det totala belopp som betalats per läsår till samtliga stadsdelar och till fristående aktörer.

3. Resultat av enkätundersökningar

I detta avsnitt redovisas resultatet av de enkätundersökningar som riktats till förskolechefer respektive till deltagare i nuvarande utbildningssatsning.

Enkätundersökningarna redovisar en hög bortfallsfrekvens vilket medför att resultaten bör tolkas med viss försiktighet. Gällande den enkät som riktades till förskolechefer så svarade 64 av 125 på de frågor som avsåg utbildningen och 62 av totalt 125 på de frågor som rörde vikarieersättningen. Sex förskolechefer återkopplade att de inte har eller har haft någon anställd som deltagit i utbildningssatsningen. I resultatredovisningen har dessa räknats bort. Detta ger en svarsfrekvens på 53,8 procent respektive 52,1 procent. Gällande den enkät som riktades till utbildningsdeltagare så svarade 77 av 302 tillfrågade. Detta medför en svarsfrekvens på 25,5 procent.

Enkäternas frågeställningar är dock utformade för att samla in erfarenheter och synpunkter angående utbildningssatsningen och en eventuell upphandling av uppdragsutbildning, vilket gör att resultatet känns relevant att redovisa trots det höga bortfallet.

3.1 Utfall av nuvarande utbildningssatsning samt satsning på utbetalning av vikarieersättning

I den enkät som riktats till stadens förskolechefer ställdes frågor om nuvarande utbildningssatsning och vikarieersättning. De ombads också att lämna synpunkter på en eventuell upphandling av en uppdragsbaserad utbildning. Den enkät som riktades till deltagare i satsningen omfattade frågor om utbildningens upplägg och genomförande. Enkäternas frågeställningar redovisas i bilaga 2.

Förskolechefer upplever att nuvarande upplägg fungerar bra

Av de svarande förskolecheferna anger cirka 83 procent att upplägget på den nuvarande utbildningssatsningen fungerar bra. De förskolechefer som anger att vissa förbättringar behövs görs lyfter bland annat att upplägget är tufft och ställer höga krav på deltagarna, och att vissa deltagare valt att ta tjänstledigt ytterligare en dag för att hinna med studierna.

De studerande är nöjda med utbildningen men upplägget upplevs tufft av många

Av de deltagare som besvarat enkäten är den övervägande majoriteten positiv till utbildningen och att de har möjlighet att studera samtidigt som de arbetar. Flera studerande anser att

upplägget fungerar bra och att de är nöjda med fördelningen av arbete och studier. Många deltagare anger dock att det är påfrestande att bedriva heltidsstudier och samtidigt arbeta 80 procent. Många beskriver att de är stressade och anser att de skulle behöva gå ner ytterligare i arbetstid för att kunna tillgodogöra sig utbildningen på bästa sätt.

De långsiktiga vinsterna väger upp påverkan av att ordinarie personal är frånvarande för studier en dag per vecka¹⁷

Majoriteten av de svarande förskolecheferna, cirka 78 procent, menar att de långsiktiga vinsterna med att öka andelen förskollärare uppväger den påverkan som frånvaron av ordinarie personal får för verksamheten. Av de svarande anser cirka 11 procent att verksamheten inte påverkas i nämnvärd omfattning. Samma andel menar att verksamheten påverkas negativt. De anger svårigheter i att hitta vikarier för en dag per vecka, och menar att det skulle vara enklare om deltagarna var frånvarande för studier hela veckor.

Bra med uppdragsutbildning som komplement till nuvarande satsning

Av de svarande anger drygt 64 procent att det är en bra idé att köpa in en uppdragsutbildning som komplement till nuvarande utbildning. De som inte anser det uttrycker en oro för att det ”kommer urholka yrkets status ytterligare” om inte examination som förskollärare sker på likvärdigt sätt. Andra ställer sig också frågande till hur satsningen ska finansieras.

Vikarieersättningen uppfattas som positiv

Majoriteten av de förskolechefer som besvarat enkäten, drygt 87 procent, anger att möjligheten att ansöka om vikarieersättning har haft mycket stor eller avgörande betydelse för deras beslut att låta medarbetare delta i utbildningsatsningen.

3.2 Andra kommuners erfarenheter av upphandlad uppdragsutbildning

Nacka kommun

Nacka kommun genomförde för cirka 10 år sedan en satsning på uppdragsutbildning för att vidareutbilda barnskötare till förskollärare. Satsningen genomfördes i syfte att öka andelen förskollärare då antalet platser på ordinarie förskolläraryt utbildning bedömdes vara för få.

¹⁷ För frågan *Hur påverkas verksamhetens arbete av att ordinarie personal är frånvarande för studier en dag per vecka?* kunde fler svarsalternativ anges för att ge en så bred svarsbild som möjligt.

Kvalifikationskravet var fem års arbetslivserfarenhet. Urvalet om vilka barnskötare som skulle ingå i satsningen gjordes av förskolecheferna på respektive förskola. Barnskötaren var sedan tjänstledig på 20 procent för studiedagen. Utbildningstakten var på 50 procent och sträckte sig över tre och ett halvt år. Validering av kunskap hos deltagarna skedde individuellt. Det gick också ut en förfrågan till kommunens fristående förskolor om de ville delta i utbildningssatsningen.

Ett resultat av satsningen var, enligt Nacka kommuns bedömning, att de fick en väldigt kompetent grupp av förskollärare och att de höjde andelen förskollärare. Då andelen förskollärare i Nacka kommun åter igen har sjunkit så ska de upphandla en ny uppdragsutbildning.

Uppsala kommun

Uppsala kommun är en av fyra kommuner som i dagsläget vidareutbildar barnskötare till förskollärare genom en uppdragsutbildning i Uppsala universitets regi. Uppsala kommun har givit förskoleenheterna i uppdrag att utse deltagare. Förskoleenheterna står för valideringskostnaden och central förvaltning står för kurskostnaden.

3.3 Lagen om offentlig upphandling (LOU)

Regelverket kring lagen om offentlig upphandling (LOU) anger att upphandling ska göras om kostnaden överstiger gällande direktupphandlingsgränser.¹⁸ Gränsen för direktupphandling ligger på 534 890 kr och gäller från och med den 1 januari 2016.

Enligt uppgift från utbildningsförvaltningens interna stödfunktion för upphandling tar det cirka fyra månader att göra en upphandling av den typ som krävs för en uppdragsbaserad utbildning.

4. Förfrågan till lärosäten

4.1 Möjliga upplägg av uppdragsutbildning

Som en del av beredningsarbetet har en förfrågan om intresse för att anordna en uppdragsutbildning för att vidareutbilda barnskötare till förskollärare skickats till tio stycken lärosäten.¹⁹ Som en del av förfrågningsunderlaget ombads lärosätena beskriva förutsättningar och upplägg för sådan uppdragsutbildning. Förfrågan till lärosätena redovisas i bilaga 1. Tre av de tillfrågade lärosätena har lämnat positiv återkoppling och även redovisat ett möjligt upplägg vilka redovisas nedan.²⁰ En översiktlig jämförelse mellan lärosätenas föreslagna upplägg redovisas i tabell 5.

Tabell 5: Översikt av lärosätenas upplägg

	JU	KAU	UU
<i>Möjlig kursstart</i>	Ev. HT2018	VT2019	HT2017
<i>Studietakt</i>	75 – 100%	100 %	Individuellt utifrån validering
<i>Utbildningens längd</i>	8 terminer	6 terminer	Individuellt utifrån validering
<i>Behörighetskrav</i>	Grundläggande behörighet +3 års arbetslivserfarenhet	4 års arbetslivserfarenhet	Stockholms stad avgör behörighetskrav, dock minst 3 år.
<i>Validering*</i>	Individuell	Generell	Individuell
<i>Antal deltagare</i>	Pågående uppdragsutbildning omfattar 50 st.	20 st	Beror på lokal. Möjlighet att undervisa 100-200 st.
<i>Möjlighet att förlägga utbildningen i Stockholm</i>	Ja	Ja	Ja

* Validering för tillgodoräknande av arbetslivserfarenhet kan ske på två sätt.

Generell validering innebär att alla deltagare läser samma kursprogram, medan individuell validering möjliggör enskilt studieupplägg.

¹⁹ Stockholms universitet, Södertörns högskola, Jönköping University, Umeå Universitet, Högskolan i Borås, Göteborgs universitet, Karlstad universitet, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola och Uppsala universitet.

²⁰ Södertörns högskola återkommer gärna hösten 2018.

Jönköping University (JU)

Förskolläraryrkes- och grundskolläraryrkesutbildningen på JU granskas för närvarande av Universitetskanslersämbetet (UKÄ).²¹ Av denna anledning uppges att de i nuläget inte har möjlighet att anordna en uppdragsutbildning. JU förmodar att de efter avslutad granskning kan anordna en uppdragsutbildning med start hösten 2018.

JU har i vanliga fall möjlighet att erbjuda en erfarenhetsbaserad utbildning med upplägg enligt överenskommelse. I dagsläget anordnas två stycken uppdragsutbildningar inom förskolläraryrkesprogrammet och dessa har runt 50 deltagare vardera.

Hösten 2016 fick Stockholms stad ett erbjudande från JU gällande en uppdragsutbildning inom förskolläraryrkesprogrammet. Längden på utbildningen skulle vara fyra år och studietakten variera mellan 75-100 procent. Utbildningen skulle vända sig till pedagogiskt verksamma med en pågående anställning som har minst tre års arbetslivserfarenhet inom förskolan. Förslaget innefattar möjlighet till validering. Kvalifikationskraven skulle vara grundläggande behörighet samt Engelska B, Naturkunskap A, Samhällskunskap A, Svenska/ Svenska som andraspråk B och Matematik A, eller motsvarande.

Karlstads universitet (KAU)

KAU kan erbjuda en uppdragsutbildning för Stockholms stad. På KAU går det att läsa förskolläraryrkesprogrammet på lärosätet och på distans. Ett möjligt upplägg för Stockholms stad kan vara att deltagarna samläser en stor del av sin utbildning med ordinarie studenter på distansutbildningen. Utbildningen skulle kunna starta våren 2019.

KAU ställer inte samma grundläggande behörighetskrav för en uppdragsutbildning som för ordinarie utbildning. Det är upp till uppdragsgivaren (Stockholms stad) att avgöra om deltagare bedöms ha tillräckliga förutsättningar att klara utbildningen. Det krav som finns är att deltagaren har minst fyra till fem års dokumenterad erfarenhet av arbete i förskolan.

Studietakten skulle enligt detta upplägg vara på heltid under tre år. Utbildningen skulle läsas på distans. Föreläsningarna skulle ske via

²¹ Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har som uppdrag att bland annat granska kvaliteten i högre utbildning. Under perioden 2017-2022 har regeringen prioriterat legitimationsutbildningar vilket betyder att alla lärarutbildningar kommer att granskas och därmed utbildning som leder till förskolläraryrkesexamen.

live-sändning på lärcenter i Stockholms stads lokaler en halv dag per vecka. Lärarna skulle åker till Stockholm sex till åtta heldagar per termin. Individuell validering av de teoretiska delarna kan ske till viss grad. Det som främst kan valideras är den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) om 30hp. KAU har möjlighet att ta in 20 deltagare per år enligt detta upplägg.

Uppsala universitet (UU)

UU kan erbjuda en uppdragsbaserad utbildning för Stockholms stad. Deltagarna i utbildningen behöver inte uppfylla de grundläggande behörighetskraven då validering av varje deltagares kompetens sker. All validering görs individuellt. Studietakt och studielängd avgörs av deltagarens erfarenhet, betyg, intyg och efter ett personligt samtal. Studietakten kan även beslutas i samråd med uppdragsgivaren (Stockholms stad).

UU uppger att de kan ta emot 100-200 deltagare per läsår. Antalet deltagare avgörs av storlek på lokal. Det är möjligt att förlägga utbildningen i Stockholms stads lokaler. Resekostnader för föreläsare tillkommer. Utbildningen skulle kunna starta sen höst 2017. Kostnaden per utbildningsplats avgörs av hur mycket erfarenhet deltagarna har sedan tidigare och bestäms efter individuell validering.

För tillfället anordnar UU en liknande uppdragsutbildning som Stockholms stad efterfrågar för andra kommuner, och har även tidigare erfarenheter av detta.²² I dagsläget har fler kommuner visat intresse av att vidareutbilda barnskötare via upplägget.²³

²² Följande kommuner har idag pågående uppdragsutbildningar: Österåker, Tierp, Uppsala och Nacka. Tidigare har Lidingö, Botkyrka, Nacka, Östhammar, Enköping och Håbo anlitat UU i samma syfte.

²³ Värmdö, Upplands-Bro och Östhammar.

6. Diskussion och slutsatser

Kompetensförsörjningen av förskollärare är ett strategiskt viktigt område för Stockholms stad. Dels handlar detta om att rekrytera förskollärare, dels om att öka andelen förskollärare i förhållande till andelen barnskötare. Den satsning som genomförts sedan 2013 där barnskötare erbjuds möjlighet att vidareutbilda sig till förskollärare är en del av stadens kompetensförsörjningsstrategi. Det har tidigare beslutats om att som komplement till detta utreda stadens förutsättningar för att upphandla en uppdragsutbildning i syfte att vidareutbilda barnskötare till förskollärare.²⁴ Det är mot bakgrund av detta som denna utredning har genomförts.

Resultatet av denna utredning visar att deltagarna i den pågående utbildningsatsningen generellt sett är nöjda med upplägget och att satsningen bidragit till att öka såväl antalet som andelen förskollärare i staden. Ett viktigt resultat som framkommer i enkäterna är dock att både förskolechefer och deltagare uppfattar att det kan vara krävande att arbeta 80 procent parallellt med heltidsstudier under så pass lång tid som utbildningen pågår. En möjlighet till ytterligare tjänstledighet skulle kunna minska stressen hos deltagare och eventuellt kunna bidra till en ökad genomströmning. Det skulle exempelvis kunna ske genom att utbildningsdeltagarna ges möjlighet till ytterligare en dags tjänstledighet per vecka, på egen bekostnad, för att därmed frigöra mer tid för studier. Den uppföljning som genomförts av deltagare i utbildningsatsningen visar att det finns en grupp som inte avslutat sina studier och därmed inte heller tagit sin förskolläraryxamen. En möjlighet är att söka upp dessa tidigare utbildningsdeltagare och undersöka deras intresse och förutsättningar för att slutföra sina studier.

Ett annat viktigt resultat är att möjligheten för förskolechefer att ansöka om vikarieersättning har väldigt stor betydelse för deras beslut att låta barnskötare delta i satsningen. De menar dock att det är svårt att hitta vikarier för den tid som ordinarie personal är frånvarande för studier. En möjlighet är att utreda förutsättningarna för att anlita studenter som läser förskolläraryxamen som vikarier genom instiftandet av en ”vikariepool”. En sådan satsning skulle bidra till att förskolläraryxamen ges arbetslivserfarenhet,

att förskolorna skulle få kompetenta vikarier samt så skulle även framtida rekryteringar av förskollärare kunna underlättas.

En majoritet av de förskolechefer som besvarat enkäten är positiva till upphandling av en erfarenhetsbaserad uppdragsutbildning. Tre av tio tillfrågade lärosäten har angett att de är intresserade av att anordna en erfarenhetsbaserad uppdragsutbildning för Stockholms stad. Som framgår av avsnitt 4 så varierar lärosätenas föreslagna upplägg avseende möjlig kursstart, studietakt, utbildningens längd, validering behörighetskrav och antal deltagare. Dessa parametrar måste viktas och vägas mot varandra.

Slutsatser

- Mot bakgrund av personalbehovsprognosen bör Stockholms stad upphandla en erfarenhetsbaserad uppdragsutbildning, som komplement till de erfarenhetsbaserade utbildningar som barnskötare kan söka sig till på egen hand.
- Satsningen på att betala ut vikarieersättning för barnskötare som vidareutbildar sig till förskollärare bör fortgå.
- Förutsättningen för Stockholms stad att instifta en vikariepool bestående av förskollärostudierande bör utredas.
- För att ge bättre förutsättningar för studierna skulle att alternativ kunna vara att den anställde frigörs ytterligare en dag från arbetet som bekostas av den anställde själv.

Bilaga 1 Enkätfrågor och frågor till lärosäten

Frågeställningar till förskolechefer

- 1) Hur fungerar upplägget som helhet? (med upplägg menas förutsättningarna att utbildningen sker inom ramen för barnskötarnas nuvarande tjänst. D.v.s. att arbetet är förlagt till 80 procent och studierna till 20 procent)
- 2) Hur påverkas verksamhetens arbete av att ordinarie personal är frånvarande för studier en dag per vecka?
- 3) Hur ställer du dig till att Stockholms stad skulle köpa in en uppdragsbaserad utbildning för att säkra kompetensförsörjningen?
- 4) Övriga synpunkter gällande att köpa in en uppdragsbaserad utbildning för att säkra kompetensförsörjningen av förskollärare.
- 5) Har du ansökt om vikarieersättning?
- 6) Hur stor betydelse hade möjligheten att ansöka om vikarieersättningen för ditt beslut att låta medarbetare delta i utbildningen?

Frågeställningar till deltagare i utbildningssatsningen

- 1) Är du nöjd med utbildningen som helhet? (med utbildningen anses upplägg och innehåll hos det lärosäte som tillhandahåller utbildningen du läser)
- 2) Är du nöjd med upplägget som helhet? (med upplägg menas förutsättningarna att utbildningen sker inom ramen för din nuvarande tjänst. D.v.s. att arbetet är förlagt till 80 procent och studierna till 20 procent.)
- 3) Övriga synpunkter.

Förfrågan till lärosätena omfattade följande frågor

- 1) Vilka behörighetskrav på deltagare skulle utbildningen kräva?
- 2) Vilken längd och studietakt skulle en uppdragsbaserad utbildning ha?
- 3) Finns det olika möjligheter för validering av arbetslivserfarenhet? Kan valideringen t.ex. ske individuellt? Eller är den mer generell?
- 4) Hur många studerande har ni möjlighet att ta emot per läsår?
- 5) Skulle det vara möjligt att förlägga utbildningen i Stockholms stads lokaler?
- 6) Vad skulle kostnaden per utbildningsplats vara?
- 7) När kan ert lärosäte som tidigast påbörja efterfrågad utbildning?